

A dramatic sky with a sunburst breaking through a layer of clouds, with a blue sky below.

NOVELL

Hjälpmedel

Roy Panen

Noveller

Från:

Vill va me dej : Förförelser

- 1 Hem till Daniel 1-4, 12-29 81 s.
- 2 Amsterdam 5-11 32 s.
- 3 Hjälpmedel 30-34, 38-41 40 s.
- 4 Komma ut-brevet 35-37, 61-76 70 s.
- 5 Gud eller inte 42-49, 55-60 50 s.
- 6 Skrämselhot 50-54 28 s.
- 7 Ragnar på besök 81-94 46 s.
- 8 Ångest 77-80, 95-105 57 s.
- 9 Utflykt 106-116 50 s.
- 10 Göra slut 117-122 29 s.
- 11 Kul på bibliotek 123-132 49 s.
- 12 Hem till Kim 133-153 79 s.
- 13 Grå vardag 154-162 39 s.
- 14 Underbart mys 163-181 64 s.
- 15 Ny bagare 182-190 40 s.
- 16 Problem 191-199 39 s.
- 17 Fängelsemord 200-216 60 s.
- 18 Avslöjandet 217-230 54 s.
- 19 Hämnad 231-239 35 s.
- 20 Taxi hem 240-251 52 s.

Information

Noveller

Vill va me dej : Förförelser, har gjorts om till tjugo noveller.

Hela boken finns med bland novellerna. Texterna har inte gjorts om och är i sitt original.

Novellerna ligger i en nummerordning som någorlunda följer originalbokens linje av innehåll.

Med hjälp av dessa tjugo noveller kan läsaren få en god inblick över vad originalboken handlar om. Och man kan enkelt välja att läsa fristående delar av boken.

Vill va me dej

Förförelser

Roy Panen

Roy Panen
Bokförlag

Roy Panen -
NOVELLER
FÖRFÖRELSE
Hjälpmedel

Information

NOVELLER FÖRFÖRELSEER Hjälpmedel (3)
2024

Hämtad från: Vill va me dej : Förförelser (2)

© Roy Panen 2015

Roy Panen Bokförlag, Sollebrunn

www.panen.se

roy@panen.se

Omslagsfoto: Sol bakom moln, Roy Panen

Omslag: Roy Panen

ISBN 978-91-89909-25-0

Denna bok skyddas av upphovsrättslagen.

Hej!

Kanske är du en av dem som föredrar kortare berättelser, noveller.

Min romanserie Vill va me dej, är en serie på sju böcker, men som innehåller ett antal kortare och avslutande berättelser. Kanske kan dessa vara ett alternativ för val av läsning, och att du senare vill ge dig på att läsa hela serien i sin fulla längd.

Genom serien får du läsa om massor av händelser, som har en koppling till varandra och med det hänger ihop, med flera röda trådar: kärlek, homosexualitet, synskada, gudstro, och en vilja av stål.

Men serien handlar också om självmordsförsök, självskadebeteende, mord, misshandel, våldtäkt, våldtäktsförsök, mobbning, rasism, homofobi, och mycket mer.

Och hela berättelsen får ett stort och pampigt avslut i bok sju.

I denna novell Hjälpmedel, intresserar sig Kim för Daniels alla hjälpmedel. Och deras underbara stund tillsammans blir mera intim.

Baksidestext

De fortsätter umgås och lära känna varandra inne på Daniels rum.

Kim visar stort intresse för allt som kan kopplas till Daniel. Och nu upptäcker han olika hjälpmedel som Daniel behöver ha för att bättre klara av sin vardag med synbortfallet.

Kim undersöker de olika hjälpmedlen, och Daniel visar och demonstrerar dem för honom.

Kim får också prova att prata in ett meddelande till honom på en bandspelare.

Kims nyfikenhet med intresse gör att han blir än mera glad och välmående. Och han känner inte det lilla minsta att funktionshindret är till problem eller står i vägen.

Daniel berömmar Kim och ger honom massor med komplimanger för hans visade empati och starka intresse för honom. Och hans självförtroende växer och blir starkare i mötet med Kim och i att vara med honom. Kim blir en klippa att hålla sig i.

HJÄLPMEDEL

30 Kvällen börjar bli sen

Daniel och Kim, Daniels rum

Det drar ihop sig till sena kvällen. Klockan är snart åtta och Kim måste börja tänka på att bege sig hemåt. Ännu har inte Daniels mamma kommit hem. Det dröjer nog ett par timmar till.

Hon har tidigare i kväll ringt och pratat in ett meddelande på telefonsvararen, när Daniel och Kim står i duschen. Daniel svarar inte, då Kim och han är fullt upptagna med varandra, men lyssnar av meddelandet en stund senare. Britt säger att hon har fått ställa in restaurangbesöket med Anita, då det var kris på jobbet och hon behövdes kallas in extra, när flera i personalen hastigt insjuknat. Anita och hon skjuter upp restaurangbesöket till nästa helg. Kvällsskiftet som Britt gått in på slutar halv tio. Hon säger

avslutningsvis i meddelandet att hon ska skyn-
da sig hem, och att de kan äta kvällsmat när hon
kommer.

Det är kyligare ute så här på kvällen. Kim
frågar om han kan låna någon mer tröja, så att
han slipper frysa på hemvägen. Daniel erbjuder
honom att välja precis vad han vill från
garderoberna.

De gymnastiska övningarna i sängen för en
stund sedan har gjort dem törstiga. De gör båda
ett ärende till köket för att dricka saft, och de tar
med sig var sitt stort glas saft tillbaka till
rummet.

Kim sätter sig på sängen. Han tittar på en
gammal, fin väckarklocka i koppar, med stora
ringklockor, stå på nattygsbordet. Sträcker fram
handen och tar tag i den för att titta lite närmare
på den.

–Vilken snygg väckarklocka, säger han och
tittar, vrider och vänder den i sin hand. Är
skyddsglasat framför visarna borttaget för att
du ska kunna känna hur mycke klockan är?

–Ja, precis. Min armbandsklocka är också på
de viset, så ja kan känna hur mycke tiden är.
Fast armbandsklockan har en glasskiva som är
som ett lock å är öppningsbart. Annars skulle

bara tröjan fassna i visarna.

Daniel sätter sig bredvid honom på sängen. När Kim ställer tillbaka väckarklockan på nattygsbordet ser han en stereokassettradio stå där under, på golvet.

31 Talbok

–Ja ser att du har en rejäl bergsprängare. Brukar du lyssna på musik innan du ska sova? Va har du för musik i ...?

Han tar sig friheten att titta närmare på den. Och Daniel ler smått.

–Nä, de är ingen musik i den nu. De är en talbok. Ja tycker om att ligga å slappa ibland å lyssna på inlästa böcker. Boken som ja läser innehåller flera kassetter. Dom ligger i plastfodralet på hyllan under nattygsbordet.

Kim sträcker sig efter fodralet och läser på locket: Fjodor Dostojevskij, Brott och straff. Han öppnar locket och ser ett helt gäng kassetter. De är numrerade med reliefsiffror, i ett upphöjt tryck, så att siffran är läsbar för ögon som fingrar.

–Oj, den här läser man inte ut på en da.

–Den är ungefär sju hundra sidor lång å handlar om en ung man, en student, som begår ett mord. Den är mycke spännande.

Han trycker på play, så Kim får höra på den inlästa rösten. Har nyligen lånat den på biblioteket och har bara hunnit lyssna på första kassetten. Det gläder honom att Kim visar nyfikenhet och intresse ...

–Va bra! säger Kim och är mycket uppåt på rösten. Vilken fräck grej. Ja är lite lat när de gäller läsning å skulle nog själv ha glädje av en talbok.

Efter att de lyssnat en stund på en sida stänger han av bandspelaren och säger:

–Nån gång kanske vi kan lyssna på en sån här bok tillsammans. Hur mycke ja än försöker, är de himla svårt att sätta mej in i din situation. Men de känns också bra att veta att livet inte alls behöver va så begränsat. Ja menar att din synskada hindrar i alla fall inte dej från att ta del av all underbar litteratur som finns.

Han klappar honom på låret.

–Kim, du behöver aldri försöka föreställa dej eller tänka dej in i hur ja har de. Va bara dej själv mot mej, så känns allt bäst. Men de är så

skönt att de finns folk som bryr sej, människor som man vill å tror sej kunna lita på.

–Mej kan du lita på till mer än hundra procent å i alla väder. De har du mitt ord på.

–Kim, dej vill ja gärna ha som ledsagare, å du kan få låna mej din syn, då som ja vill veta hur nåt ser ut. Om du beskriver me dina ögon, så kan ja drömma å fantisera hur de är å ser ut. Vill du de?

Han lägger sin arm runt Kims överkropp.

–Absolut. De skulle va en ära att stötta å hjälpa dej. Säj bara till när du behöver mej ...

–Nä, men ja har ju glömt ge dej kläder, säger Daniel och reser sig upp från sängen.

Han går fram och öppnar garderoberna. Vänder sig om mot Kim, och fortsätter:

–Förresten, de är väl lika bra att du själv ser ut nåt du gillar, som passar.

Kim hittar en ljusgrå joggingdress med långa ärmor och byxben. Han frågar om det är okej att han lånar den, och får ett bestämt ja till svar. Daniel frågar om den är tillräckligt lång på ben och ärmor. Han säger att han är hundraåttio centimeter lång. Kim mäter med att hålla byxorna intill kroppen, svarar att han är bara fem centimeter längre än han och att jogging-

dressen ser ut att passa utmärkt. Han drar på sig joggingbyxorna utanpå shortsens. Därefter drar han på tröjan, och säger att joggingdressen känns varm och skön. Den kommer göra gott på hemvägen.

Han sätter sig på sängen igen, tar tag om Daniel och drar honom till sig, ger honom en bamsekram. Daniel sätter sig bredvid honom. Kim drar ner honom över sig och de kramas. De är som fastklistrade. Ingen vill släppa taget eller lämna den andre.

32 Punktskrift

Daniel frågar om han har någon som han brevväxlar med. Själv säger han att han har en killkompis i utkanten av Oslo, som han brevväxlar med, och att han också är blind. De har träffats flera gånger. Det finns nog ingen som han, förutom Kim, förstås. Han knuffar till honom i sidan. Kim säger att han inte har någon brevvän, men om Daniel vill kan han få bli hans brevvän.

–Skulle du vilja de? frågar han och är uppåt

och glad.

–Ja, gärna. Men vi kan också ringa till varann. Ja ska skriva min adress å mitt telefonnummer på en lapp till dej.

Han reser sig upp, går bort till skrivbordet och sätter sig på stolen. Plockar fram papper och penna.

–Men Daniel ... Ja kan ju inte läsa punkt-skrift.

Daniel brister ut i skratt när han hör hans oro.

–Bara för att ja är blind betyder det inte att ja inte klarar hålla i en penna. De är ju bara att försöka sikta in sig på pappret å inte skriva så mycke utanför.

–Ja, annars får ja ta me hela skrivbordet, flinar Kim tillbaka.

–Ja kan faktiskt skriva me penna, å svarttext. Kolla här själv. Även om de blir lite av hieroglyfer.

Daniel skriver sin adress och sitt telefonnummer på pappret. När det bara är så här lite att skriva, är det aldrig några problem.

Han tar hjälp med att hålla med den andra handen bredvid där som han ska skriva. Med hjälp av handen kan han orientera sig över pappret och skriva någorlunda ihop och på rad.

Men när han ska skriva längre brev, behöver han olika hjälpmedel.

Kim tittar på det skrivna pappret och blir mycket fascinerad över hur bra Daniel kan skriva, utan att kunna se något. Daniel skriver till och med snyggare än han. Men det är nog för att han alltid har så bråttom när han ska skriva. Han studerar beundrande det Daniel har skrivit.

Han får en idé och säger:

– Sen, om dina rader, som du skriver, skulle flyta ihop, kan du ju allti använda två olika färger på pennorna, till exempel blå och röd. De kan nog hjälpa den som läser att bättre hålla isär raderna när han eller hon läser.

– Ja, va smart, då blir varannan rad i olika färg. Å då gör de ju inte så mycke om raderna går ihop lite. De ska ja göra nästa gång ja skriver me penna.

Det går för det mesta bra att skriva för hand om det inte är så mycket som ska skrivas. Att skriva ett litet meddelande brukar aldrig vara något problem. När han inte själv vet eller kan se vad han har skrivit, måste han bara lita på att det blivit rätt.

Men med en bandspelare kan han prata in

vad han vill säga och sedan skriva ner det som är sagt på bandet. Då brukar det för det mesta bli bra och rätt. Och vill han sedan läsa igenom det som han har skrivit, är det bara att spola tillbaka bandet och trycka på play.

Detta gäller när han ska skriva vanlig svarttext med penna, men också när han ska skriva punktskrift, för även här går det inte att göra fel, då de tryckta punkterna inte går att suddas bort. Och är det vanlig svarttext som ska skrivas använder han sin skrivram, för att få till raka och snygga rader.

33 Bandspelare och skrivram

Han drar ut en annan låda, plockar fram en bandspelare av typen fickmodell, och en skrivram, stor som ett A4-ark, som har spända trådar bredvid varandra, med ett par centimeters radavstånd på rad. Trådarna ser ut som gitarrsträngar och är istället för linjerna på ett linjerat

papper. Eller man kan också likna det med en enkel vävram som barnen väver på i skolan.

Kim tittar nyfiket och intresserat på grejerna och vad Daniel vill visa.

–Va häftit! Nu måste du visa mej va dom är till för, hur dom används.

Kim lyfter upp trådramen från skrivbordet och tittar studerande på den.

–Först läser ja in brevet på en kassett. Sen skriver ja ner allt som ja läst in. De är nog de enda sättet att efteråt komma ihåg å veta va ja har skrivit. Ja läser allti in va ja ska skriva, även när ja ska skriva me punktskrift. Allt ja skriver till nån samlar ja på en särskild kassett. Min brevvän i Norge har ja samlat på ett band. Fast de har blivit flera nu. Ja pratar också alltid in datum innan själva brevet.

Daniel blir tyst och lite fundersam.

–De här låter jättebra, Daniel. De är så man också blir lite nyfiken på dina inpratade band. Va heter din vän i Norge, förresten? Är han i din ålder?

Kim lägger ner skrivramen på skrivbordet framför Daniel.

–Du skulle bara våga lyssna på dom inpratade banden me min röst. Dom är absolut

hemlia. Min vän i Norge är sjutton år å heter Ragnar, och Tønnessen i efternamn. Om du vill får du gärna prata in ett meddelande ...

–Gärna ... Va ska ja säga?

–Säj va du vill. Använd fantasin – improvisera.

34 Kim pratar in ett meddelande

Innan han lämnar över bandspelaren plockar han fram en tom kassett ur en skrivbordslåda, byter kassett i bandspelaren, kollar kassetten, spolar fram till där det är tomt och ledigt, där Kim kan prata in. Samtidigt berättar han att denna kassett är lite speciell, att han samlar adresser och telefonnummer på den. Dessa inpratade adresser med telefonnummer systematiserar han i skrivna listor, i punktskrift.

Han räcker över minibandspelaren och ber Kim prata in sin adress och sitt telefonnummer på kassetten. Och därefter gärna ett meddelande.

Men Kim blir osäker, vet inte vad han ska säga i inspelningen. Daniel får tillbaka bandspelaren, och spolar tillbaka till några tidigare meddelanden som Kim får lyssna på, som exempel. Kim lyssnar intresserat, och märker till sin förvåning, att det inte är Daniels röst som pratar, utan olika röster. Då slår tanken honom, att Daniel låter adressinnehavarna själva få prata in sina adresser. Detta tycker han är häftigt, smart, för på så vis kan han ju också samla på röster. Daniel tycker det är speciellt skönt att slippa höra sin egen röst.

En del brukar också vilja prata in ett meddelande efter adressen. Ibland, när han har tråkigt och inte kan komma på vad han ska göra, brukar han roa sig med att lyssna igenom kassetten. För det mesta brukar han få en kick av det och bli på bättre humör. Efteråt brukar allt kännas lite lättare.

Han har delat in i killröster på den ena sidan och tjejröster på den andra.

Ibland får han brev inpratade på band, vilket

är kul. Det ger för det mesta en enorm kick ... Han har i dag massor med inpratade brev på band, vilket är mycket värdefullt för honom. Det händer ofta att han lyssnar på sina band och får trevliga minnesupplevelser över händelser personen ifråga och han har haft ihop. Inte minst har han massor med brevkassetter från Ragnar, men även från Maria, en klasskompis från högstadiet. Hon har även lärt sig punktskrift och skickar ibland sådana brev också.

–Daniel, du ska få många brevkassetter av mej. Om de inte är för jobbit kanske ja en da går å lär mej punktskrift. De vore trevligt å bra att kunna de.

Han får bandspelaren i sin hand igen, och tittar studerande på den. Sedan tittar han fundersamt på Daniel och försöker tänka ut vad han ska säga, prata in på bandet.

–Är de säkert att ja kan säga precis va ja vill?

–Ja, absolut, precis va du vill. De är bara de att de är kul att få ha din röst att kunna lyssna på. Du kan tänka att kassetten är som ett slags gästbok. Börja gärna säga datum å hur mycke klockan är. Du kan gärna också säga att du sitter på sängen, bredvid mej, inne på mitt rum. Innan du slutar meddelandet kan du väl dra din adress

å ditt telefonnummer, eller om du väljer att säga de i början.

–Ja, i början måste väl va enklare att ha de. De blir väl bättre struktur för dej.

Daniel är förväntansfull och ivrig på att få höra vad Kim tänker prata in på kassetten. Men han väntar sig inte att han ska säga något speciellt – utöver det vanliga.

Kim håller bandspelaren mot munnen, men får inte fram ett minsta pip. Han blir tyst och fundersam. Känner att han blir än mera osäker och blockerad inombords. Kan inte komma på någonting att säga. Det blir tvärstopp. Hjärnan och munnen vill inte ...

–Snälla, säger han och sträcker fram och håller bandspelaren mot Daniels famn, kan ja inte bara få lyssna på de meddelandet som är innan ...?

–Visst får du de.

Daniel spolar tillbaka bandet till början av det senast inspelade meddelandet, som är Morgans röst. Han ber honom prata in ett meddelande, då som han sitter på hans säng, efter då de varit på dans på bygdegården.

–Den här mannen ska du passa dej för, flinar Daniel retfullt, för de är mammas kille.

Kim lyssnar på Morgans meddelande.

–Ååh, han låter inte så värst fali, flinar han retfullt tillbaka. Honom lurar ja iväg nånstans när de blir dags ...

–Men kom ihåg va ja har sagt, tillägger Daniel och hötter med knytnäven framför honom, i ett försök att verka hotfull.

Kim svarar med att ta tag om hans hand och kramar om den och kysser den.

Strax får han åter igen bandspelaren i sin hand, och han placerar den framför munnen och tänker att det är nu det gäller. En sådan här grej har han aldrig gjort tidigare. Det känns pirrigt och nervöst, men också lite spännande. Han samlar inspiration och mod, och pulsen slår dubbla slag. Är mycket allvarlig och koncentrerad – och han skjuter av:

–Hejsan svejsan i lingonskogen. Kim Berggren här. Ja bor på Norrmalmsvägen 54 ... i Skövde ... å mitt telefonnummer är 10811. Ja sitter brevid denne föträfflige Daniel, på hans säng. Säj nåt Daniel.

–Ja hej på dej, Kim. De är så trevligt att ha dej hemma hos mej i da.

Kim känner hur nervositeten avtar. Och han släpper loss lite mer och vågar sig på att

improvisera:

–Daniel har spelat på sin keyboard å sjungit för mej, å de lät himla bra. Han är superdukti – som en rikti artist. Tidiare åt vi pizza, glass, å vi har nyss fikar. I da har de varit en underbar dame sol å bad ... å vi träffades, för andra gången, vid Karstorpssjön ...

När han ser Daniel skaka nekande med huvudet funderar han. Och när Daniel sätter upp tre fingrar i luften kopplar det.

–Ja menar tre gånger. Glömde första, då vi hälsa på varann i Helenaparken. Sen hade ja turen att träffa världens bäste kille, ja menar världens finaste ... snyggaste ...

–Åh, ja ... Där tog du väl i så du nästan sprack, flinar Daniel generat.

–Jo, men de är ju sant ... Sen, när vi kom hem tog vi en dusch, å sen ...

Daniel avbryter honom igen med en skarp och bestämd ton:

–Aah, ööh, stopp! Nu tar vi de lite lugnt här ...

–Nä, men vänta ... Ja är inte klar än ... Å Daniel visa mej sitt fina å mysia rum, spela keyboard å sjöng en låt, å bjöd på en fantastisk underhållning.

Från å me i da är vi kompisar. En fin kille som Daniel växer inte direkt på träd. Honom vill ja ta vara på ... Hoppas de aldri kommer nåt i vår väg, som ställer sej ivägen mellan oss.

Hoppas också att de inte ska komma nåt som är tråkit, för tråkiheter har vi nog båda fått nog av.

Ja känner att Daniel å ja har så mycke gemensamt, som får en att känna de mycke spännande å kul. Vi har nog också mycke att lära av varann ...

Hur som helst är de underbart att de har blivit sommar. Ja älskar sommarn, me sol å bad. De här får bli allt från lilla mej – å ja säger väl bara tack å hej ...

Kim blir tyst. Han väntar på en reaktion från Daniel.

–Ja, nu är ja klar. Hoppas de dög.

Daniel svarar först inte. Han sitter bara tyst, som att han väntar på att Kim ska säga något mer på bandinspelningen.

–Åh, förlåt, ja lyssna ... å liksom försvann – sögs in me din röst. De lät bra, mycke bra, ditt meddelande.

–Tack!

Meddelandet blir knappt två minuter långt.

Daniel talar om att han också skriver ner alla adresser med telefonnummer i punktskrift, som i en adressbok. Och i den skriver han upp vilken kassett och var på kassetten personen har talat in sitt meddelande.

–Om du vill kan vi lyssna på hur de blev. föreslår han och spolar tillbaka till början på Kims meddelande.

–Ja, gärna!

Båda skrattar förtjust och roat av Kims meddelande.

FLER

HJÄLPMEDEL

38 skrivram

och andra

hjälpmedel

Daniel och Kim, Daniels rum

Daniel frågar om han fortfarande vill se hur det går till när han skriver med skrivramen.

–Ja går inte härifrån förrän du har visat mej hur den fungerar, flinar Kim.

Daniel tar fram ett nytt skrivpapper, placerar skrivramen över det. Från skrivbordslådan tar han sedan fram en penna och känner efter att den är vässad. Han placerar in den mellan de två översta trådarna i skrivramen och skriver bok-

staverande sitt namn: Daniel Olsson. På nästa rad gatuadress, och på nästa postnummer och ort, och där under sitt telefonnummer.

Själv har han ingen aning om hur vida han lyckats eller inte, men har en känsla av att det gått vägen. Han litar på att han gjort det med gott resultat. Kim berömmar honom med att så fint vet han ingen som skriver, ens med fungerande syn. I så fall möjligtvis Camilla. Hon har en mycket fin handstil.

–Är du mycke kär i henne?

–Ja ... Hon har hjälpt mej genom svåra tider.

–Hon är alltså inte bara en vän, så att säga – en vän som du tror att du är kär i.

–Tror. Ja vet ... ja är kär i henne.

–Okej, ja tror ja förstår ... säger Daniel lite lågmält. Du har alltså haft sex me mej, men du är kär i Camilla. Ursäkta om ja är besväli ...

–De är klart att du måste undra ... när vi har varit tillsammans, haft sex. Underbar sex. Men de har ja även me henne. De är nog helt enkelt så att ja är bisexuell. Ja är kär i två – i dej å i henne. Å ja är mycke kär i dej, ska du veta.

–Ja är kär i dej me. Du är de bästa som hänt mej. Du är som ett svar från ovan, från honom där uppe.

Kim vill veta hur det fungerar med inspelningen och skrivramen, hur det fungerar tillsammans. Han är även mer nyfiken kring detta för att uppmuntra Daniel och visa honom uppmärksamhet för hans kunskaper och hur duktig han är på det han gör. Och Daniel blir imponerad av hans starka intresse och engagemang. Nej, Kims intresse är inte precis som något rastlöst djur som springer förbi. Han känner allt som rör Daniel och hans funktionshinder intressant.

Daniel förklarar att han först pratar in på band, det han vill skriva. Sedan kan han spela upp, lyssna och känna efter, allt det som har pratats in. Om det känns bra, är det bara att skriva ner det som han pratat in. Och det är bara att pausa under tiden som han skriver.

Han demonstrerar hela arbetsprocessen, tar fram papper och lägger skrivramen ovanpå, spolar tillbaka en bit på Kims meddelande, trycker på play, lyssnar av en mening, pausar, sätter pennan mellan två trådar i skrivramen och skriver. Pennan rör på sig och glider fram i en dans på pappret. När han har skrivit klart några meningar lyfter han bort skrivramen och sträcker fram pappret till Kim.

Kim tar emot det och tittar med stora ögon på den skrivna texten.

–Jesses! Ja tror inte mina ögon. De är inte sant. Du skriver mycke snyggare än ja. Fast ja har ögon att se me.

39 Optacon och punktskrift

Kim är mycket imponerad. Han vill skryta om Daniel och ge honom massor med komplimanger. Daniel talar om att det också finns andra hjälpmedel att tillgå för synskadade. Och han plockar fram en annan apparat bestående av två delar.

–En sån här mackapär har du väl aldrig sett förut?

Han lägger ut grejerna på skrivbordsskivan.

–Nä. Va är de för en kul grej?

Kim tittar nyfiket och intresserat.

–De är en optacon. Me hjälp av en sån kan en gravt synskadad läsa svartskrift.

–Men de går väl inte ...

–Jo, me den här delen för man över texten å fotograferar de man vill läsa. Den fotograferade bilden omvandlas å överförs till den här andra delen som är en vibrerande platta. De blir punktskrift i plattan. Den synskadade kan känna me fingrarna å läsa punktskriften. Lëshastiheten bestäms mycke av apparaten, de blir bara sådär tjuvem till trettifem ord i minuten. Men de betyder ändå enormt mycke för den synskadade att själv kunna läsa svartskrift.

–Ja, gudars ... De är ju en fantastisk grej den där.

–Den är till en sån enorm hjälp om man till exempel vill kunna läsa på en burks etikett, innehållsdeklarationen på kartonger, askar, CD-skivor ...

Han sträcker över optaconen till honom.

–De är ju helt fantastiskt. Vilken grej! De är inte klokt va tekniken går fort framåt. Daniel, ja blir så fascinerad.

Han tittar på de två delarna som också har en sladd emellan. Tycker det är så bra att det finns punktskrift. Vilket snille han var som kom på detta. Med hjälp av den enorma elektroniken kan man utveckla fantastiska grejer, och med

punktskrift.

Han lägger tillbaka grejerna på skrivbordet.

Daniel berättar att han som uppfann punktskriften var fransman och hette Louis Braille. Braille konstruerade punktskriften redan artonhundratjugonio. En punktskriftsruta kallas för brailleuruta, efter honom. Med en brailleuruta kan man få hela sextiotre kombinationer. Fast det finns ingen användning för så många kombinationer.

40 läshastighet

Mer om punktskrift är att läshastigheten för en vuxensynskadad som uppnått god läshastighet klarar läsa cirka tjugo till trettio ord i minuten. Men den som lärt sig punktskrift redan som barn läser med god läshastighet omkring nittio till hundra ord i minuten.

Daniel gör ett uppehåll, för det är så tyst på Kim. Han frågar om han är kvar?

–Ja ... Ja står här brevid dej å lyssnar. Varför slutar du? De är så intressant att höra de du berättar. Har du nåt mer att berätta, eller är du

klar?

–De blev bara så tyst på dej, ler Daniel och fortsätter. Jo, läshastigheten för en seende me god läshastighet i svartskrift – typ min morsa – är cirka tvåhundra till trehundra ord i minuten.

–Oj, jesses! skrattar Kim ironiskt. Själv skulle ja inte ens hamna i närheten av hälften.

–Nä, du Kim ... skrattar Daniel med. Så dåli på att läsa tror ja inte du är. I så fall vill ja erbjuda dej, du ska få en god chans när det passar dej, att träna upp din läshastighet.

–Men ja är så dåli, som ja säger ... Ja har mer eller mindre fuskat mej genom läsningen i skolan, å har ofta frågat klasskompisar va texten har handlat om. Å på de viset har ja liksom mjölkat mej fram. Ja kan läsa – men så mycke mer är de inte.

Daniel förstår Kims dolda problem och känner starkt med honom. Och han blir allvarlig på rösten.

–Vi kan ta de under en kväll eller så, när allt är lugnt å avstressat. Ja vill gärna hjälpa dej att bli en bättre läsare.

Han plockar fram ännu en grej ur skrivbordslådan.

–Ja, visst, gärna. Men hur då? De skolan inte

lyckats me – de fixar du på en kväll eller så. Va fan ska vi me alla dålia lärare till?

Han skrattar och gör en liten paus. Och fortsätter:

–Åt helvete me alla dålia lärare.

–Men du säger ju att du smet från läsningen. Kanske kan man då säga att du inte riktigt gav skolan chansen att hjälpa dej.

Kim rycker på axlarna.

–Ja menar, fortsätter Daniel, om du hade vågat öppna dej å blotta dina svårigheter hade kanske skolan tagit de på allvar å satt in extraresurser för att hjälpa dej.

–Fast de va inte bara skolan som ja gömde mej för. Ja va också rädd för va min pappa skulle säga, göra, å hantera de hela. Ja va alldeles för rädd för honom.

–Ja tror ja förstår ... Du har varit riktigt, riktigt stark, Kim. Å du är en så fin å kärleksfull person som förtjänar nåt bättre. Men du, de är aldri försent att träna upp läsförståelsen – å hastigheten me för den delen. Å övning ger färdighet, så att säga.

–Ja, du har nog alldeles rätt, flinar Kim och känner det lite oroväckande.

–De skulle va kul å mysit om du å ja kunde

läsa nån bra bok tillsammans, säger Daniel. Ja menar att du då får läsa högt för mej, å ja får lyssna på din mysia röst. Eller – om du hellre vill kan du få läsa in en bok på band, som ja kan lyssna på efteråt.

Han låter bedjande i sin önskan till Kim.

–Men, hörnu min vän, de är klart att ja vill göra de. Ja kan gärna läsa hela Nationalencyklopedin för dej om du vill.

Han blir tagen och rörd av Daniels önskan. Daniel skrattar gott och kramar om honom.

–Nä, den vill ja inte läsa, inte just nu. Men gärna nån annan, kanske en skönlitterär bok, som du själv kan få välja.

41 Ännu fler
hjälpmedel

Daniel håller upp en miniräknare för honom. Det är en miniräknare med punktskriftsdisplay. Det finns också datorer med en punktskriftsmanual, som kan placeras intill den ordinarie

skrivmanualen. Punktskriftsmanualen är till för att ersätta bildskärmen. Man kan läsa av bildskärmen med fingrarna på punktskriftsmanualen. Det finns också datorer med syntetiskt tal. Fast ett sådant tal kan vara lite jobbigt att lyssna på i längden och om det är mycket inläst man behöver lyssna på. Ljudet blir stackato och entonigt.

–Då låter de väl som en talande robot, tillägger Kim och förvränger rösten likt en robot.

–Ja, precis. De blir heller inte någon normal prosodi i uttalet av meningarna. Normalt när man pratar så svänger man upp å ner i rösten i meningarna. Till exempel så går ju frågesatser oftast ner i tonen mot slutet å påståendesatser oftast upp i tonen mot slutet. Till exempel: Visst är Anna en trevli tjej? Anna är visst en trevli tjej. Detta blir alltså inte så lyckat när det gäller syntetiskt tal.

–Ja tror ja fattar, säger Kim, men skakar ändå frågande på huvudet. Magister Daniel, tänk vilken tur ja har som träffat dej.

–Men de här me punktskrift ... de finns en särskild mall för att göra hål mer manuellt, för hand.

Daniel plockar fram ett par grejer till ur sin skrivbordslåda.

–De här är en reglett. Man sätter ett papper under den å me den här sylen kan man sticka hål i alla dessa fyrkantia hål i regletten.

Kim tittar och studerar den. Han frågar om man ska stoppa pappret i springan mellan baksidan och framsidan med de fyrkantiga hålen.

Daniel instämmer, plockar fram ännu en grej ur skrivbordslådan, och visar upp en ritmuff. Man kan göra reliefkartor med den. Om man behöver ha något beskrivet med en ritning eller karta över något, en plats, ett område. Det kan vara att man ska lära sig att hitta i en ny byggnad, i ett nytt område, och då hur saker är placerade. När man ritar spår i pappret kan man också känna konturerna i ritmuffen. Då får man en bild av hur det ser ut och hur man ska kunna hitta på platsen eller i byggnaden. Reliefkartor är mycket tidsödande att framställa. Men med den här ritmuffen kan man göra enklare kartor.

Daniel förklarar vidare att det även finns ljusindikatorer som ger en akustisk signal och ger information om ljusförhållanden, om ljuset i ett rum är tänt eller släckt. Sätter man på

indikatorn ger den en högre ton för om ljuset är tänd och en lägre ton för om ljuset är släckt.

Det finns akustiska ledfyrrar också. Det är en mekanisk eller elektronisk apparat som sänder ljudsignaler för att underlätta synskadades orientering. Och det finns även stationära och bärbara ljudindikatorer. De kan ställas in på önskad ljudstyrka och ljudfrekvens. Den mobila ljudindikatorn placeras på den plats dit den synskadade vill återvända. För orientering inomhus kan akustisk ledfyr användas som dörrvarnare. Vissa ledfyrrar är också radiostyrda.

Han gör ett litet uppehåll, för nu är det alldeles tyst i rummet igen. Frågar Kim om han nu är helt uttråkad av att höra på allt prat. Men Kim svarar att så får han inte säga. Han tycker det är väldigt intressant att höra på honom. Säger att han är väldigt duktig och skicklig på att berätta, att han borde ha som jobb att hålla föreläsningar. Föreläsa om hur det är att vara synskadad – blind. Han är säker på att många skulle bry sig och tycka det är intressant.

Daniel tror först att han bara skojar. Men när han förstår att han menar fullt allvar frågar han vart han skulle kunna hålla sina föreläsningar.

Och Kim svarar ärligt överallt: i skolor, på arbetsplatser, i föreningslivet ...

Daniel tycker det låter som en bra och kul grej, men att han nog har ett alldeles för taskigt självförtroende för att våga göra en sådan grej. Kim säger att självförtroendet nog kan hjälpas fram att bli bättre. Man tar ett steg i taget. Går det bra sporras man att fortsätta, och självförtroendet förbättras också successivt med det.

Daniel säger då, i mötet med Kim blir hans självförtroende bättre. Han känner sig både sedd och behövd av honom, att han fyller en plats och funktion hos honom som blir upplyftande. Med detta i hans sällskap, känner han att han växer. Och ibland känns Kim som en riktig bror. Detta är värdefullt, speciellt då han inte har något syskon.